

Jag tviflar icke att Sch(chauman)s artikel af publiken anses för grof, ehuru det af *mången* torde vara mig väl unnadt. Mera osäkert är om icke den bevisning han fört kan slå folk blå dunst i ögonen. Jag hoppas dock mitt svar går så rent på sak att inga krumbukter vidare skola kunna göras. Det medför en egen behaglig k(än)sla att så der blifva nedskälld inför publiken. Du har fått smaka det förut och kan gissa, hur det smakar. Sanningen att säga skrattar jag dock i mitt hvarje gång jag genomläser S(chau-
 10 man)s artikel, medgifvande att han gjort sin sak väl sedan han nu en gång är oförskämd nog att vara skamlös. Läs Du mitt register öfver ***, *** med hög röst och fort, så skrattar Du säkert äfven.

Din Disputation är behörigen placerad i tredje häftet af Spanska flugan. Talet öfver Bonsdorff var i stil icke als Du sjelf och har der uti en stor förtjenst; såsom jag tror det alltid vara fallet, emedan, med tillräckligt förråd af innehåll, stilen alltid har egendomlighet nog för att tåla den strängaste tukt och rätta sig efter andra. Din latin är också als icke Pip-pingiansk, såsom Din Svenska stundom varit. Jag har vågat kalla den »utmärkt».

En bok, benämnd Spanska Flugan, önskade jag på det högsta ega, för slägtskapens skuld med dess Förf(attare). Du tillåter väl att han också
 20 räknar slägtskap med Dig och underskrifver

J. V. S:n

NyCarleby. Nov. 3:dje.

234 J. V. SNELLMAN — F. CYGNÆUS 6.XI 1839
 HUB, Coll. 41

30 Kära Fredericus!

Till mitt sista kommer, kanske försent följande utbyte mot det stycke i svaromålet, som handlar om »den osynliga församlingen»:

Att Rec(ensenten) förut skrattat åt H:r S(chau)man)s demonstrationer¹ angående den synliga och *osynliga* församlingen, har sina goda skäl, men skulle han nu dermed icke fortfara vore detta en oartighet mot hela den skrattande publiken. Man skulle väl tro, att »hvad intet öga sett och ingen tunga hört» äfven »af ingen tunga kan uttalas», och så anse de flesta
 40 läsare saken. Men Rec(ensenten), som gerna t. o. m. medger, att just det *sinnliga* är det utsägliga, måste ändock skratta, då det, som ingen sett och ingen hört, påstås vara *föremål för historien*. Rec(ensenten) vore än mera road att se med hvad min Neander skulle höra sig berömmas för dessa singuliera historiska forskningar. H:r S(chau)man) gjorde i sanning orätt uti att icke här, såsom på andra ställen, på sitt eget vis förklara Rec(ensenten)s löje. Han hade ju blott behöft säga: att Rec(ensenten) nekar den osynliga församlingens tillvaro; då han kunnat kalla Rec(ensenten) *gudlös* i st. f. »profan». Nu måste H:r S(chau)man) förlåta att Rec(ensenten), *enligt Augsburgiska Bekännelsen*, öfversätter hans »societas fidei & Spiritus Sancti» med: »ett samfund af tro och Helig Ande i de trognas
 50 hjertan». Sedan tager Rec(ensenten) sig friheten fråga: huru många hjer-

¹ När H:r S(chau)man)s person blifvit så helig att förlöjligandet af hans theser bör anses och kallas för ett »profanerande» vet Rec(ensenten) icke. Facultetens *videtur* är ingen canonisation.

tan känner H:r S? Monne flera, än sitt eget, och äfven detta högst ofullkomligt? //¹ //, Ja Rec(ensenten) tror nästan, att Neander, ehuru säkert en större connoisseur, än H:r S(chauman) befinner sig i samma kinkiga belägenhet. Saken har deri sin klara grund, att *hertat* är *känslans* hemvist, och således äfven *hertats tro* är det *outsägliga*. Den omedelbara Subjectiviteten delar härutinnan det omedelbart Objectivas öde. Att vidare en skilnad emellan synlig och osynlig församling först vid Reformationen uttalades är H:r S(chauman) bekant. H:r S(chauman) förutsätter väl här såsom öfverallt, Rec(ensenten)s stora okunnighet, men denne vågar till sakkunniges afgörande framställa *sitt* begrepp om den osynliga församlingen. Rec(ensenten) anser nemligen att Protestantismen uti denna bestämning uttalat sin allmänna princip: *Subjectets rätt och pligt att sjelf, i sitt eget hjerta, förhålla sig till sin Gud*. Att den osynliga församlingen i sig är »en helig och allmännelig kyrka», medgifves; men att uteslutande tillägga den detta epithet, är likaså ohistoriskt som förnuftsstridigt, emedan den synliga församlingen är ett lika nödvändigt moment för kyrkans helighet och allmännelighet. Ty den synliga församlingen, den *objectivt* bestående, har äfven H:r S(chauman) i *flera än ett afseende* att tacka för sin egenskap af, både den synliga och den osynliga (hvilket H:r S(chauman) uteslutande yrkar), församlingens lärares lärare. Det förnuftiga såsom *förflutet*, i Historien, likasom det förnuftiga såsom ändamål, i *framtiden*, har endast betydelse såvida det existerar och har tillvaro i den bestående *samtiden*. Ty ändamål, sanning, förnuft äro icke ett blott ideal för svärmaren, utan existerande concret verklighet. Tillåt derföre, artigaste H:r S(chauman), att Rec(ensenten) fortfar att skratta åt den osynliga församlingens predikanter och historieskribenter, likasom åt dess skraddare och skomakare.

Quæ erant dicenda. Du finner att jag litet ångrat mig hafva släppt honom så onäpstan, men äfven mycket fruktar ytterligare misstydingar.

Just under det jag detta skrifer fick jag G(ud) V(are) L(ov) från Tengström Pass-promotorialet och från Lille Er afskedshelsing, jemte speciella underrättelser om Dig. Gratulor, gratulor! Ställer Du icke till att lika mycken fråga uppstår om Ditt afskedande från, som om Ditt antagande vid Universitetet, så lägger Du Dig på latbänken. Jag säger det emedan frågan uppstår så förb(annat) lätt, att det har sina svårigheter vid dess behöriga decision, derpå ser Du exempel för ögonen. Jag skulle mera än någonsin behöfva Edert handslag, ty jag drager åstad med *broken hearth*, kan det dock icke och har sjelf tagit på den börda jag bär. Säg detta för ingen.

Posttiden är längese'n förbi. Jag vill önska att den stora postväskan, om också utan säker adresse, icke länge töfver att mottaga Din Vän

Snellman.

d. 6. Nov.

¹ H:r S(chauman) gör väl den restriction att endast Gud *fullkomligt* känner den osynliga församlingens medlemmar. Han kan med samma skäl säga detta om t. ex. sin blifvande Doktors-hatt och om hvarje sandkorn. I den strid H:r S(chauman) nu förer synes Rec(ensenten) en sådan appell i *alla afseenden* olämplig. Hellre må H:r S(chauman) svärja uppå att hvad han säger är *klara sanningen*.